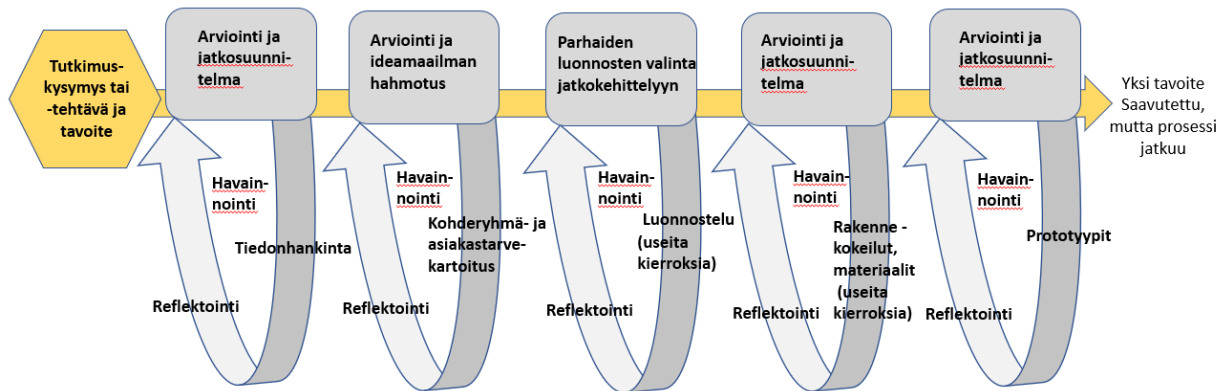

Toimintatutkimus

Sinikka Ruohonen, KT

Toimintatutkimus (action research) on tutkimusstrategia, joka pyrkii muuttamaan tai parantamaan tutkittavaa asiaa tai kohdetta. Spiraalimalli auttaa vaiheistamaan opinnäytetyön etenemisen.

Toimintatutkimuksen spiraali muotoilun opinnäytetyössä (Ruohonen 2021)

Älä kopioi mallia sellaisenaan, vaan sovita sen vaiheet oman aiheesi sisältöön. Kaarevat nuolet kuvaavat samojen vaiheiden toistumista. Esimerkiksi luonnosteluvaihetta käydään useita kierroksia. Oikealle jatkuva pitkä nuoli kuvaa prosessin jatkumista vielä opinnäytetyön jälkeen.

Toimintatutkimuksessa seuraavien ehtojen tulee toteutua:

1. On oltava ainakin yksi, mutta mieluummin useampia yhteistyökumppaneita, jotka omalta osaltaan vaikuttavat lopputulokseen. Toimintatutkimusta ei voi tehdä yksin. Raportissa on tärkeää kertoa tarkasti joka vaiheessa eri yhteistyötahojen vaikutus työhön. Tulee myös perustella, miksi on päädytty juuri kyseisiin ratkaisuihin. Toimintatutkimus sopii hyvin esimerkiksi näyttösten, näyttelyiden ja tapahtumien suunnitteluun. Mahdollisesti se soveltuu myös sellaiseen tuotesuunnitteluun, jossa joudutaan käyttämään alihankkijoita eri työvaiheissa tai jos opinnäytettä tehdään yhdessä toisen opintolinjan opiskelijan kanssa niin, että kumpikin tuo oman työpanoksensa lopputulokseen.
2. Työn on oltava käytäntölähtöinen. Tämä ehto täyttyy yleensä muotoilun opinnäytetöissä.
3. Tutkija on itse aktiivinen muutoksen tekijä, mutta hän aktivoi myös muita. **Osallistuva havainnointi** on luontevaa liittää osaksi toimintatutkimusta. Tutkijan on otettava muiden osallistujien tarpeet ja näkemykset huomioon. **Haastattelu** on niiden selvittämiseksi paras keino. Muitakin menetelmiä saatetaan joutua **trianguloimaan**.
4. Toimintatutkimus on iteratiivinen prosessi, mikä tarkoittaa sitä, että samoja vaiheita joudutaan toistamaan useita kertoja haluttuun päämäärään pyrittäessä: tiedonhankinta, toiminta, havainnointi ja reflektointi vuorottelevat jokaisessa vaiheessa. Esimerkiksi luonnostelua voidaan joutua toistamaan useita kertoja jokaisen arviointikerran jälkeen. Samoin prototyyppivaiheita on useita. Väliarvioinnit yhteistyökumppaneiden kanssa suuntaavat työtä aina uudelleen, ja usein

tavoitetta joudutaan työn edetessä täsmentämään, kun tieto ja kokemus asiasta karttuvat. Silti alussa tulee asettaa tavoite niin selkeästi kuin se on mahdollista, mutta ei pidä pelätä sen muuttumista.

5. Käytännön työ ja teoreettinen pohdinta vuorottelevat. Teoreettista taustaa ja ideoita oman työn läpiviemiseen voi saada muista toimintatutkimuksista. Vaikka ne olisivat aivan eri aiheesta tehtyjä kuin oman työ, voi niistä löytää strategisia ja metodologisia vinkkejä.
6. Koko prosessin luotettavuutta tulee arvioida huolellisesti. Tutkimuksessa tärkeitä käsitteitä ovat reliabiliteetti ja validiteetti. Edellinen liittyy prosessiin ja jälkimmäinen tuloksen luotettavuuteen.

Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta. Vaikka muotoiluprosessit eivät ole uudelleen samanlaisina toistettavissa, reliabiliteettia on kuitenkin mahdollista arvioida siten, että raportista on luettavissa, miten prosessi on edennyt, sekä miten ja miksi kyseiseen lopputulokseen on päädytty. Lukijalle tarjotaan mahdollisuus seurata tutkijan päättelyä ja kritisoida sitä. Prosessin välivaiheiden dokumentointi tutkimusraportissa sanoin ja kuvin on välttämätöntä. Myös ideoinnin taustat ja lähtökohdat on selvitettävä. Eri luonnosteluvaiheiden kuvia on hyvä käyttää kerronnan lisänä, jolloin lukija näkee, miten idea on kehittynyt eri vaiheissa. On kerrottava, miten ideoiden karsinta on tapahtunut, ketkä siihen ovat olleet vaikuttamassa, ja miten kukin osallistuja on perustellut jatkokehittelyyn valittuja ideoita.

Validiteetiltaan onnistunut toimintatutkimus merkitsee järkevämpää uutta käytäntöä, joka osoittautuu toimivaksi. Se, mikä missäkin työssä on oleellista ja mitä raportissa pitää käsitellä, on arvioitava aina työkohtaisesti. Toimintatutkimusta on kritisoitu siitä, että se on arvosidonnaista, subjektiivista ja siinä tuotetun tiedon yleistettävyyden on huono. Validiteettia voi parantaa selvittämällä työn arvopäämäärät ja oma suhde niihin. Miksi on tärkeää tehdä juuri kyseinen tuote? Jos suunnittelet tuotteita esimerkiksi johonkin urheilulajiin, on oleellista kertoa oma suhde kyseiseen lajiin. Oletko harrastanut itse kyseistä lajia ja miten kauan? Käsitteiden määrittelyllä, työn selkeällä rajauksella ja näkökulman valinnalla voidaan parantaa työn validiteettia. Nämä kerrotaan raportin alussa, ja loppupohdinnassa koko prosessia ja tuotosta peilataan alussa asetettuihin ehtoihin. Lähteisiin viittaamisen tärkeys korostuu, jotta ei jäädä oman subjektiivisen kokemuksen varaan.

Jos valitsit toimintatutkimuksen, perehdy ainakin yhteen teokseen aiheesta:

Heikkinen, Hannu L.T; Rovio, Esa ja Syrjälä, Leena. 2007. *Toiminnasta tietoon: toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat*. 2. tark. p. Helsinki: Kansanvalistusseura, 78–93.

Kananen, Jorma. 2014. *Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona: miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä?* Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kemmis, Stephen & Mc Taggart, Robin. 1988. *Action research planner*. Victoria: Deakin University.

Metsämuuronen, Jari. 2008. *Laadullisen tutkimuksen perusteet*. 3. uud. p. Helsinki: Gummerus.

Ruohonen, Sinikka. 2009. Toimintatutkimus design-alan opinnäytetyössä. Teoksessa *Luova työ tutkimuksen kohteena. Avauksia design-alojen metodologiaan*. Toim. Leena Mäkelä-Marttinen. Kouvola: Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisu. Sarja A. Oppimateriaali. Nro 23, 9–24.

LÖYTYY

<http://www.muotoilu.info/index.php/tutkiva-muotoilu/menetelmat/toimintatutukimus/>